

Török Sándor: Halk magyar szavak

Kiadatlan, elfeledett, betiltott írások Erdélyről

„És akkor valami történt. Valami, amire nem várt senki, ami meglepő volt, mint a nyári bárányfelhős égből lecsapó istennyila. Moldován Gligor, az ügyvéd egy pillanatig mereven maga elé bámult, aztán gyors egymásutánban háromszor megrángatta az orrát, ami nála mindig a megfeszített agymunka jele volt. Eltolta magától a tányért, az ezüstpapirosos sajttal és a rendőrtiszt elé dobbanva magasra emelte a desszertkését.

– Mi ez – ordította az ügyvéd –, mi történik itt? – Románul beszélt. – A szabad Romániában mindenki olyan nótát énekel, amilyent akar és azon a nyelven, amelyik neki jólesik!

Gyerő Antal ránézett az ügyvédre. Ezt nem várta. Ezt senki se várta."

Az erdélyi születésű, ma legfőképp ifjúsági regényeiről ismert Török Sándor három betiltott, elfeledett írását fedezheti fel az olvasó a Bíró-Balogh Tamás irodalomtörténész által összeállított kötetben. A Magyarországra a 20-as évek közepén áttelepült író a *Magyar fiúk oláh mundérban* című riportregényben finom humorral, olvasmányosan számol be a román királyi hadsereg közlegényeként szerzett, még élénk élményeiről, a sereg abszurd és embertelen működéséről. *A Magyar fiúk oláh mundérban* 1928-ban jelent meg először, de 1945-ben tiltólistára került, és ma már csak árveréseken bukkan föl olykor-olykor. A*Virradatvárók* és az *Egy eszelős fickó s ami körülötte akad* című kisregényekben Török az erdélyi magyarok és románok hétköznapjairól, választásaikról vagy éppen a választás lehetetlenségéről mesél olyan időkben, amikor a valóságot és az igazságot könnyedén felülírja egy groteszk fikciókból összefésült történet, ha az aktuális hatalom kiszolgálói úgy kívánják. Az 1929-ben kiadott *Egy eszelős fickó s ami körülötte akad* példányai mára már nagyon ritkák, közgyűjteményekben sem könnyű rájuk bukkanni. A *Virradatvárók*at 1928-ban folytatásokban közölte egy lap, majd feledésbe merült.

A kötetet Főcze János történész tanulmánya zárja, amely bemutatja

hogyan szerveződött az első világháború utáni Román Királyság, hogyan strukturálták át az erdélyi magyar társadalmat az ezzel járó változások, és hogy mit jelenthetett, milyen kihívásokkal járt az erdélyi magyarok számára, hogy egy új államban kellett folytatni életüket.

Török Sándor: Halk magyar szavak –
Kiadatlan, elfeledett, betiltott írások Erdélyről
Jaffa Kiadó, 2022.

TÖRÖK SÁNDOR (1904, Homoródaróc – 1985, Budapest) iskoláit Brassóban és Fogarason végezte. Eleinte fizikai munkákból élt, gépszíjgyártó vizsgát tett, később pedig színészként is dolgozott Kolozsvárott. Magyarországra települése után kezdődött különösen gazdag és változatos írói, műfordítói, szerkesztői pályafutása. Korai műveit 1933-ban Baumgarten-díjjal ismerték el. A regények és színpadi művek népszerű szerzőjét 1938-ban a Petőfi Társaság tagjai közé választották, 1940 és 1945 között azonban zsidó származása miatt nem publikálhatott. A Keresztény Zsidók Szövetségének alelnökeként ő juttatta el az Auschwitzi jegyző-könyv egyik példányát Horthy Miklós kormányzóhoz. Aktív tagja volt a Rudolf Steiner tanítványa, Göllner Mária által vezetett antropozófiai körnek, és élete végéig azon munkálkodott, hogy másoknak is továbbadja az antropozófia tanait. 1974-ben József Attila-díjat kapott.